

Känsö karantänsanstalt

Avskrift av dokument i Traditionsrummet

Så snart sjöfarten började sträcka sig så långt som till länder med varmt klimat började man göra ledsamma, erfarenheter om smittosamma sjukdomars spridning genom sjöfarten. Det var lätt att konstatera sambandet mellan sjöfarten och smittan men hur man skulle kunna skydda sig mot den senare var ett svårare problem att lösa. I allmänhet antog man, att om sjukdomen ej yppade sig inom en viss tids förlopp kunde man anse att ingen fara förelåg. En viss observationstid föreskrevs därför innan misstänk fartyg tilläts fri beröring med land. Denna tid sattes till 40 dagar, på franska quarante, varav vi fått namnet karantän.

Den mest fruktade sjukdomen mot vilken alla försiktighetsmått riktade sig, var gula febern. Det var inte underligt att myndigheterna i de nordeuropeiska länderna med sjöfarandenas beskrivning över sjukdomens våldsamt och farlighet för ögonen sökte med alla med allamedel skydda sig mot densamma. Man vidtog ytterligare försiktighetsåtgärder. Nästan alla sjöfartsidkande länder anlade karantänsanstalter, som fartyg kommande från misstänkt ort måste anlöpna innan de fingo tillåtelse till beröring med land och där besättningarnas hälsotillstånd undersöktes, fartyg och last liksom allt annat ombord rökades och smittrenades,

SVERIGES FÖRSTA KARANTÄNSFÖRORDNING

Den allra första åtgärden som i vårt land vidtogs före att er- hålla en åtminstone något så när verkansfull karantänsinrätt- ning torde vara de bestämmelser som anbefalldes "Kongl. Maj:ts Nådiga Kundgörelse, Angående Förekommandet af en uti wisse utrikes orter yppad smittosam sjukdoms insmygande här i Riket. Gifwen Stockholm i Råd-kammaren then 17 sep- tember 1770".

Denna förordning följdes omedelbart av ett mera detaljerat ka- rantänsreglemente, med all sannolikhet Sveriges första, i vilket bl. a. betonades av upprättandet av fem med nödiga byggnader försedda karantänsanstalter i vårt land, däribland en vid Vargö håla. Detta reglemente utkom under följande långgrandiga titel:

"Kongl. Maj:ts
Nådiga
R E G L E M E N T E
rörande

Qvarantaines hållande af sådane Skjep, som
till Swenske Hamnar anlända, ifrån någre för
smittosam sjuka misstänkte Utrikes orter
och befara kunna, samma smitta medföra.

Gifwit Stockholm i Råd-kammaren d. 4 Oct. 1770."

Huru välmenad avsikten med dessa förordningar och reglemen- ten än var så synes oss senare tidens barn nog månget bland de föreskrifter och stadgar som däri påbjöds både löjligt och me- ningslöst och mången gång till och med ägnat att snarare mot- verka, än befordra den önskade avsikten. Det senare kan med allt fog sögs om den underliga föreskriften att av lasten från italienska m.fl. hamnar skulle av besättningen "en eller annan packa upptagas, upplösas och behörigen omröras" och om inom en

tid av 8 dagar därefter igen av besättningen insjuknat, fartyget såsom smittofritt få lämna karantänsplatsen. I händelse lasten nu verkligen vore smittoförande var väl detta obestriddigen bästa sättet att på den som deltog i "omröringen" överföra, smittofröna, men å andra sidan tänkte man absolut inte på att den övriga delen av lasten kunde vara i högsta grad smittoförande även om inte de par "omrörda." packarna innehöll några smittoämnen. Löjlig förekommer oss väl också den anbefallda "enebärs-rökningen".

Redan påföljande år, 1771, den 28 maj utkom från kammarkollegium ett tillägg till ovanstående "Quarantains Reglemente".

Huru nu alla dessa förordningar och bestämmelser efterlevdes i verkligheten är ganska svårt att yttra sig om. Vad karantänsplatsen Wargö håla eller Käsö beträffar så vill des synas som verksamheten här tämligen snart alldeles upphört eller i varje fall inträtt i ett mer eller mindre latent överksamhetstillstånd, ty endast några få år efter det första karantänsreglementet, överlättes själva platsen jämte befintliga anläggningar - dessa senare voro ytterst obetydliga - för handelsändamål.

I ett kontrakt av år 1775 mellan Brännö åbor och handelsmannen Nils Tengberg heter det nämligen: "Emellan undertecknade är efterföljande kontrakt upprättat och slutat på ön Kjensön eller quarantainsplatsen den 1 oktober. Ett Tusende Sjuhundrade Sjuttiofem" och vidare. " Vi underskrivna grundägare av ön Kjensön upplåte härmed och överlämna nyttjanderätten och fri disposition till handelsmannen Nils Tengberg den platsen varpå quarantainsbyggnaden nu står med manhus, källare och magasin ... " Genom ett nytt kontrakt av den 21 oktober 1794 mellan en

handlande Adam Gavin, som under tiden blivit ägare av Tengberg på Käsö uppförda byggnader, och Brännö åbor upplåta hel Käsö med undantag av brännrovmossarna till Gavin för bruk och nyttjande uti 50 års tid till sillsalteri,

Men Sveriges, som redan vid denna tid hade en ganska livlig sjöfart på Spanien, uppskrämdes av den därstädes grasserande gula febern och man beslöt att på Käsö anlägga en verklig karantänsstation.

Genom ett den 18 november 1803 avslutat arrendekontrakt upplät Adam Gavin till Kungl. Maj:t och Kronan på 40 års tid från den 1 maj 1804 det av honom innehavda (?) Käsö med alla därå befintliga boningshus, åbyggnader och lägenheter mot en årlig arrendesumma av 400 Rdr rgs.

De byggnader som redan funnos på ön ansågs icke lämpliga för en karantänsanstansalt, med då det visade sig omöjligt att få tag i något som passade, nöjde man sig med att karantänen vid förefallande behov hölls ombord å fartygen.

I tvenne Kungl. Brev, båda av den 16 oktober 1804 bestämdes dels anställandet av en karantänsmästare med en lön av 16 Rds 32 sk. Banco i månaden samt hyra för en segelbåt 3 Rdr 16 sk. Banco i månaden, des att Käsön skall inredas till provisorisk karantänsanstalt. Tillika "anbefalldes" vårt Collegium Medicum att ofördröjligen constituera någon skicklig och erfaren medicus till quarantainsläkare samt tillsvidare interim en fältskär, läkaren till biträde. Sedan anstalten blivit i någon mån organiserade förordnades såsom högsta styrande myndighet en Quarantains Commission med säte i Göteborg. Förut hade varje viktigare ärende måst underställas

högsta myndigheterna i Stockholm. Till ordförande i kommissionen utsågs landshövdingen i Göteborg och till ledamöter Conteramiralen Georg de Frese, Commerserådet Niklas Björnberg, majoren m. m. P.J. Hjerta , admiralitetsmedicus P. Dubb samt köpmannen Tarras.

Det skulle dock komma att dröja ända till 1816 innan riktiga för karantänsbehandling avsedda byggnader uppfördes. Karantänskommissionen som tycktes vilja göra en stor apparat av anstalten hade 1806 begärt fastställande av stat, utgörande 34,481 Rdr 31 sk. 6 rst. Specie, inberäknat arvoden och byggnadskostnader. Efter yttrande av statsberedningen avslås i juni s. å. de flesta punkterna i framställningen och vad uppförandet av byggnader beträffar anses detta ej tillrådligt då ön endast är arrenderad på 40 år. "Ehuru de byggnader som finns och vilka tillhört den förut befintliga Sillsalter- och Trankokeri-inrättningen, icke utgöra vad till fullkomlig och med alla erforderliga bekvämligheter försedd Quarantainsinrättning tarvas, måste de likväl innefatta en för ändamålet någerlunda tjänlig och passande anläggning då 204 fartyg hållit quarantine under den korta tid Käsö varit därtill nyttjad, Statsberedningen ifrågasätter därför huruvida icke en säkrare besittningsrätt till Käsö borde förvärvas och en för statsverket lägligare till än den närvarande avbidas, innan byggnad där företages.

En elakartad sjukdom grasserade sommaren och hösten 1808 inom västra armén, varför det sattes ifråga att använda Käsö till isolering av dessa sjuka. Karantänskommissionen behjärtade nödvändigheten av isoleringsrum , "så att till Göteborg ankommande sjuktransporter ej genast införs till staden, varigenom smittan i denna folkrika ort lätteligen kan sprida sig... Men den anser ej Käsö med dess avlägsna läge och svåra förbindelser, för att ej tala om bristen på verkliga sjukhus, lämpa sig för ändamålet. I stället föreslår

den "förhyrandet av ett i Göteborg liggande gammalt ostindiskt skepp "Gustav II", varest de ankommande sjuka likasom uti en quarantains anstalt kunna från allmänheten undanhållas." Detta gillas av höga vederbörande.

Men byggnadsplanerna å Käsö vilade alltfört. Redan den 25 december 1605 hade Karantänskommissionen avlämnat ritningar till de å Käsö nödvändiga byggnader av sjukhus, boningshus för läkare och betjäning, konvalescenthus, båthamn m.m. åtföljda av kostnadsberäkningar. I november 1811 bemyndigades Karantänskommissionen gå i författning om Käsös inlösande till staten på det av ägarna, Brännö åbor, godkända villkoret att Brännö hemmanstal nedsattes från fyra och ett halvt till tre och ett halvt mantal. Nya kostnadsberäkningar skulle uppgöras och entreprenadauktion å båtbygga samt de förberedande byggnadsarbetena utlyses. En arbetskommendering av Kronans manskap ställdes i utsikt. Kommissionen säger att den själv har en besparad summa av 5,000 Rdr, vartill kommer ett belopp av 1.900 Rdr Bto i karantänsböter. Den 14 mars 1812 inkom Karantäns kommissionen med förnyat byggnads- och kostnadsförslag slutande å en summa av 97,957 Rdr rgs. Kungl. Maj:t gillade de föreslagna arbetena, men på grund av arbetskommenderingens kontramendering blev ingenting åtjort. Följande år, 1813, antecknas: "av brist på pengar även i år intet byggnadsarbete".

År 1815 överlät äntligen Brännö hemmans åbor äganderätten till Käsö till Kronan. Och samma år den 6 september bestämdes att till bestridande av kostnader för de byggnader å Käsö, vilka först böra företagas, nämligen bryggan samt grunden till observationssjukhuset och magasinet skulle av nionde huvudtiteln för innevarande år anordnas och utbetalas 5.000' Rdr Banco.

Det följande året, 1816, tycks byggnadsarbetena på allvar ha begynt. Den 1 maj ankom en arbetskommendering på 120 man av Bohusläns regemente. Husen byggdes i det grunda vattnet på utfyllnad. Byggnaderna äro följaktligen ännu i denna dag omgivna av vatten och kunna

sinsemellan isoleras genom små välvda vindbryggor, då varje hus för sig är en liten ö. Till förebild far anstalten togs karantänsanstalten vid Marseille. Själva byggnaderna fingo svensk herrgårdsstil och det hela utfördes ovanligt gediget och ståtligt för sin tid. Byggnadsutgifterna 1816 stego till 21.570 Rdr B:o. Statens byggnadsanslag för år 1817 var 25.000 Rdr B:o. Under byggnadsarbetets första år uppfördes fem nya större och mindre byggnader. I samband härmed uppfördes även Könsö torn avsett att tjänstgöra som utkiksplats. Numera och sedan lång tid tillbaka tjänar det endast som sjömärke. Höga vederbörande ansågo nu tydligen anstalten i behörigt skick ty utrikesstatssekreteraren Lars von Engeström befäller den 11 september 1817 landshövding von Rosen "att på den nya karantänsanstalten på Könsö åt samtliga utländska konsulter göra en middag, på det de må bliva bekanta med denna sköna och kostsamma inrättning" Omkostnaderna skulle påföras karantänskassan.

Den 7 oktober 1817 hemförlovades arbetskommenderingen . Varje man erhöll en gratifikation av 2 Rdr rgs. samt skolagningspengar. Följande år fortsattes och avslutades bygget å Könsö. Detta års anslag var även 25.000 Rdr B:o därav 5.000 för ytterligare ett magasin förutom det redan uppförda. 1818 års arbetskommendering bestod av 60 man från Elfsborgs regemente. Den 30 november inrapporterade arbetsledaren major Forsell att karantänsinrättningen var färdig. Den 29 maj 1819 avsynades densamma. Kostnaderna för nybyggnaderna hade då tillsammans uppgått till 79,075 Rdr 41 sk. 11 rst.B:o.

Då karantänsanstalten nu befanns i fullbordat skick fastställde en stat för densamma slutande på 5,870 Rdr 29 sk. 4 rst B:o. Enligt denna kom Könsö att få en besättning av en karantänsbefälhavare, en karantänsläkare, en kassör och materielförvaltare, en sekreterare, en underofficer och befälhavare för karantänssoldaterna, en vaktmästare, 16 karantänssoldater och 4 matrosar.

Det bestämdes vidare att till karantänssoldater skulle antagas invalider, att för inrättningen skulle anskaffas 8 stycken sexpundiga

kanoner med lavetter och laddtyg samt ammunition af kulor, skrå och krut, att inrättningens skulle från Kronans förråd i Göteborg fördes med sjukhusattiralj för 20 sängar och nödiga persedlar för 20 sjukrum, att båtar till anstaltens behov skulle anskaffas. Till den nya karantänsstationens förste karantänsbefälhavare förordnades major Jac. Forsell (farfar till hovsångaren och operachefen John F.). Då emellertid nu en så stor besättning fanns på ön befanns det önskvärt att anordna något näringsställe. Till traktör antogs den 31 december 1819 förre jaktlöjtnanten Erik Rydell, som för rörelsen låt före en kostnad av 2.333 Rdr 16 sk B:o uppföra en särskild byggnad, det ännu i dag befintliga "Rydellska huset".

Eftersom nu inkvarteringsmöjligheter förefanns bestämdes att karantänsläkaren som förut bott i Göteborg och vid behov seglat ut till Käsö nu skulle vara bofast på anstalten.

*****

Vilja emellertid återgå till tiden innan ordentliga för karantänsbehandling avsedda byggnader uppfördes.

Genast från början sattes bevakningen på mycket stor fot. Genom Kronans egna eller av densamma förhyrda fartyg skulle såväl skärgården som öppna sjön patrulleras. Bevakningsfartygen skulle föra örlogsflagg.

På denna stora och vidlyftiga bevakningsapparat torde man dock ha förtagit sig., ty det dröjde ej länge förrän den indrogs för att emellertid då och då förnyas.

På Käsö vid själva karantänsanstalten uppföres däremot "för att upprätthålla ordningen i hamnen" ett batteri med fyra kanoner vartill kommenderades nödigt servismanskap. Senare utökades antalet kanoner till 18 sexpundiga vilka kvarblevo på anstalten till mitten av 1850-talet, då de avlämnades till Nya Varvet, samtidigt som karantänskommissionen slutgiltigt avdankades och Kungl. Befallningshavande

övertog högsta inseedet över anstalten. Intresset för karantänsanstalten tycktes hos höga vederbörande ha varit mycket växlande. Var det lugnt för smitta någon tid slappnade intresset och ifrågasattes rentav huruvida någon karantänsanstalt vore nödvändig, då fartyg kommande utifrån gott kunde såsom förr anlöpå Christiansand, där av ålder en karantänsanstalt funnits. Vid första anledning till fara drog man dock öronen åt sig, intresset för skyddsåtgärder blossade åter upp. En andra allmän karantänsförordning utfärdades den 7 november 1806

Hur noggrant man sökte skydda sig mot smitta liksom ock huru som vissa sjöfarande sökte smyga sig förbi karantänsbestämmelserna ger en i gamla handlingar återgiven berättelse vid handen.

Tre fartyg med saltlast från Medelhavet hade av lotsarna Börje Nilsson, Magnus Andersson och Erik Larsson från Brännö blivit inlotsade till Nya Elfsborgs fästning förbi Kånsö karantänsplats. För detta tilltag hade de av karantänskommissionen blivit instämnda till "Armens Flottas krigsrätt" som dock vägrade ta upp detta mål. Kommissionen anhöll då hos Kungl. Maj:t om åläggande för krigsrätten att ta upp målet och avdöma desamma samt om stadgande för framtiden att alla mål rörande lotsar och deras tjänstgöring i och för karantänen må av karantänskommissionen till krigsrätt få förvisas.

Kungl. Maj:t fann emellertid saken ej tillhöra dess omedelbara prövning utan överlämnade klagan till krigshovrätten med nåig befallning att sedan utslaget blivit infordrat, upptaga desamma till laga prövning. Krigshovrätten ställde sig på krigsrättens sida och hänvisade karantänskommissionen att hos rådhusrätten för den talanden önskade.

Ovissheten om vem som egentligen hade domsrätt i fråga om förseelser mot karantänsreglementet synes ha sträckt sig längre än till detta fall. Åtminstone anklagar i en skrivelse till Karantänskommissionen en skeppare Pettersson karantänsbefälhavaren, major J.

Forsell, för det denne dels ådömt honom böter för underlåtenhet att föra karantänsflagg samt för otidigt uppträdande mot karantänsbefälhavaren till sammanlagt 100 riksdalers böter, vilka han till yttermera visso själv låtit exekutivt uttaga. Ock Pettersson finner det helt naturligt lite märkvärdigt, att major Forsell kunna uppträda på en gång som åklagare, domare och exekutor. Att major Forsell, som var en myndig man, överskridit sin befogenhet, är tämligen tydligt. Vad öde klagoskriften rönt, är obekant.

Major Forsell hade dock skäl att känna sig som en mäktig man på Kängö. Han gjorde sitt arbete på Kängö till en verklig livsuppgift. Det var egentligen han, som hade hedern av de för sin tid högst förträffliga byggnaderna och iståndsättningarna där. Och det var han, som på den kala klippön så småningom skapade den ståtliga gamla vildparken och den praktfulla allé som förbinder denna med chefshuset

1807 års karantänsreglemente

År 1807 den 19 nov. gavs ett nytt K. reglemente för Kängö. Det är undertecknat i Hälsingborg av Gustav IV Adolf personligen. I detta stadgas bl. a att då någon sjuk förflyttas från fartyget till sjukhuset "skola håren tätt vid huvudet avklippas samt huvud och ansikte tvätas i ättika eller uti havsvatten, innan han liggande i sin koj nedsläppes uti båten, som sedan lägger till uti öppningen inunder sjukhuset, varefter han med hissmaskin ur båten upphissas uti badrummet och där utan att med händerna vidröres nedsänkes med koj och kläder uti badkaret: under badningen lossas med krokar och skärande verktyg kläderna från kroppen, så att den sjuke efter tio å femton minuter kan därutur allt med den tillbörliga försiktighet, som föreskriven och anbefalld blivit, upptagas, torkas och gnidas med ättika samt vidare förflyttas till det för honom utsedda sjukrummet, där han genast får sin säng med de nödiga inventariepersedlar, som för varje säng finnes utsatte uti Arméns Flottas sjukhus Reglemente.

Vid begravning av i smittosam sjukdom död person hade man en lång räckta försiktighetsmått att iakttaga. För begravning skulle finnas en särskild båt varmed den döde skulle forslas utom hamnen, "varest liket med tillräcklig vidfäst tyngd på ett av Militär-Chefen anvisat ställe samt uti dess närvaro, av sjukvakterna, som bör på likbåten vara följaktige, i havet nedsänkes, så såväl vid utbogseringen (den båt å vilken liket befann sig skulle med minst fem famnar långt tåg bogseras av en annan båt) som utstjälningen av liket de personer som det förrätta vilka ej få vara flera till antalet än högst nödigt är, skola hålla sig ovan vinden eller lovart för liket och dessutom iakttaga all nödig försiktighet så att de sig icke någon smitta ådraga"

Det var också av de mest olika anledningar fartygen anlöpte Kängsö. De flesta tycktes ha varit destinerade till S:t Petersburg och aningen varit skyldiga eller ock själva föredragit att undergå karantänen vid Kängsö. För övrigt vill dt synas som om en överenskommelse har existerat att Kängsö skulle tjänstgöra som karantänsanstalt för de ryska Östersjöhamnarna.

Har inrättningen nästan i i minsta detalj ända in i våra dagar bibehållit sitt ursprungliga utseende - en ny sjukhusbyggnad och en modern avlusningsanstalt ha tillkommit, det är allt - så kan man dock icke påstå att så är förhållandet med öns utseende i övrigt. Ön var nämligen då fullständigt kal och utan grönska. Trädplanteringen påbörjades emellertid omedelbart i sammanhang med byggnadsarbetet och det är tack vare detta samt senar nitiskt bedrivet planteringsarbete, som Kängsö numera har att uppvisa en så rik och lummig grönska.

Åtskilliga remarkabla besök har också karantänsanstalten haft. Så inkom t. ex den 26 okt 1829 briggen "Hercules" från Cardiz med saltlast, efter vilken hamn den emellertid anlöpt Tanger där den tagit ombord en lejoninna och två hästar, presenter av kejsaren av

Marocko till H.M. Konungen och H.K. H. Kronprinsen, en fåle för statsministern greve Wetterstedt, ett vildsvin till landshövdingen greve von Rosen, tolv levande får (till föda åt lejonet)" o.s.v.

Första gången koleran, den sjukdom man numera framför andra vill gardera sig emot, nämnes är i handlingarna år 1831. I Kungl. Brev av den 20 juni bestämmes att karantänstiden för Cholera morbus skulle ökas med så många dagar som av seglationstiden brister i 8 dagar. Motsvarande tidsbestämmelser för pesten var 30 dagar.

En föreställning om vilken fot karantänsanstalten stod på denna tid kan följande uppgift på personalen ge. Uppgiften avser den 1 maj 1832.

Däckade kanonslupen "Aeolus" under premierlöjtnant Lilljehööks befäl med två underofficerare och aderton man besättning. En underofficer, tre korpraler och tjugutvå man av Skaraborgs regemente kommenderade till garnisonstjänst och postering. En underofficer och nio båtsmän från Käsö ordinarie stat till rodd och handräckningar. Fyra matrosar på ordinarie stat samt fyra å sex extra för alla seglingar, transporter och budskickningar till Göteborg samt till karantänsvaktare.

Under detta år uppgingo inkomsterna vid Käsö till 59,710 Rdr B:o och utgifterna till 54,116 Rdr B:o. År 1833 uppgingo de till respektive 30,218 och 23.307 Rdr B:o.

1835 förordnades genom Kungl. Brev av den 18 april "att karantänsbefälhavarebeställningen besattes genom en från vår flotta kommanderad officer, som till nämnda befattning prövas skicklig. "

Denna bestämmelse ändrades redan följand år därhän att till karantänsbefälhavareställningen "såväl officerare i vår flotta som även andra därtill skickelige personer må kunna i nåder förordnas."

Frekvensen vid Käsö var ytterst ojämn. Under perioden 1804 - 1821 var antalet besökande fartyg jämförelsevis stort. K. brevet 19 juni

1806 uppgav att 204 fartyg redan hållit karantän vid Känso, 1822 börjande en nedgång, 1823 kommo endast 20 fartyg, 1824 tre st. 1825 åtta st. och 1826 ett endas. Siffrorna för nästa år äro 3, 7, 4, 3 tills det år 1831 med ens springer upp till 112 för att därpå följande år bli 442 och året därpå 130. Det var också de år då koleran härjade i England. I vårt land uppträdde den epidemiskt 1833 - 1834 samt skördade bara i Göteborg 2334 offer eller ungefär en niondel av stadens befolkning.

Denna sjukdom, som verkligen smittade i detta klimat, var så dödsbringande och skräckinjagande att gula febern förlorade något av sin hemskhet. Det är för övrigt ett faktum - vilket förefaller oss helt naturligt - att ingen i gula febern sjuk ännu vårdats på Känso. Kolerapatienter ha vid olika tillfällen vårdats, senast 1909 och 1911.

Åren efter 1833 visa åter en nedgång i antalet besökande fartyg. År 1834 var det 6. Siffrorna för de följande åren äro 82, 68, 38, 13, 3, 2, 3, 147, 125 och 41. De efterföljande åren ha ej kommit upp till så höga siffror och på den senaste mansåldern ha år med inget besök varit många.

Anstaltens stora apparat med karantänschef, kassör och stor bevakningspersonal ägde bestånd till 1885, då den siste karantänchefen, kommendörkapten Napoleon Åhmansson dog. Efter denna tid arbetar anstalten med ett minimum av personal med läkaren som chef.

Då anstalten under sin hundraåriga tillvaro föga förändrats eller moderniserats gör den nog skäl för det omdömet att den är gammal och föga motsvarar moderna krav. Trots detta är den fullt tjänstduglig och har visat sig svara mot vad den är avsedd vara; en anstalt städse redo att behandla misstänkta sjukdomsfall och fartyg.

Den 16 aug 1836 uppdrog karantänskommissionen åt t.f. karantänchefen Lilljehöök att inkomma med förslag över en kyrkogårds anläggning på Känso med uppgift på kostnad och vidden därav. Fyra år senare var det färdig att tagas i bruk. Styrso församlings dödbok

1829 - 1843 finnes följande anteckning om kyrkogården: "Enligt Consistorii förordnande av den 26 mars 1840 invigdes å Käsö den 7 därpå följande april en kyrkogård för sådana personers jordfästning vilka å härvarande Lazrett eller quarantainsplatsen avlida". Denna kyrkogård, belägen i en av de vackraste dalsänkorna är en synnerligen idyllisk plats. Av vid anstalten anställda äro där begravna karantänsläkaren Johnn Ludvig Engström, karantänschefen kommandörkapten Napoleon Åhmanson, karantänsmästarna Yngve von Yhlen och J.A. Ryberg samt karantänskassören löjtnanten J.A. Jungmarker "samt dess kära maka Maria Christina, född Forsell". Hon var icke, som man i hastigheten kunde vara böjd att antaga dotter till förste karantänsbefälhavaren major Jac. Forsell utan föddes i Alingsås 1802 som dotter till handlaren därstädes Anders Forssell och hans hustru Hedvig Gustava Winnenblix.

På ett annat ställe, mellan resliga trädstammar och vilda busksnår, allra längst inne i den åldriga parkens halvdunkel står ett enkelt järnkors, omgivet av 7 granit pällare förenade medelst väldiga järnlänkar. På själva korset står att lösa

Olof Ericsson

Född 1774. Död 1818.

Den som vilar härunder var ingen annan än fadern till tvenne av landets största söner, överste och järnvägsbyggaren Nils Ericson och John Ericson. Fadern, Olof Ericsson, var anställd på Käsö som postman. Till minne av de tre Ericssonerna reste Göteborgs arbetareförening år 1889 en stor granitvård vid klipphällens fot, omedelbart invid graven.

Käsös över hundraåriga saga som karantänstation torde inom an icke alltför avlägsen framtid vara all. Frågan om dess slopande och ersättande med en modern karantänanstalt närmare Göteborg har sedan en längre tid stått på dagordningen.

Uppslaget till en sådan förändring har utgått från förste stadsläkaren i Göteborg doktor K. Gezelius, vilken sedan anstaltsans siste

ordinarie läkare, doktor Gustaf Hjortzberg avgått med pension, från och med den 16 maj 1922 tjänstgjort som t.f. karantänsläkare. Det är dels omoderniteten hos den gamla karantänsanstalten och dels de stora fördelarna av en verkligt modern anstalt närmare Göteborgs hamn och inom räckhåll för stadens såväl sanitära som fiskala myndigheter, som framfört tanken.